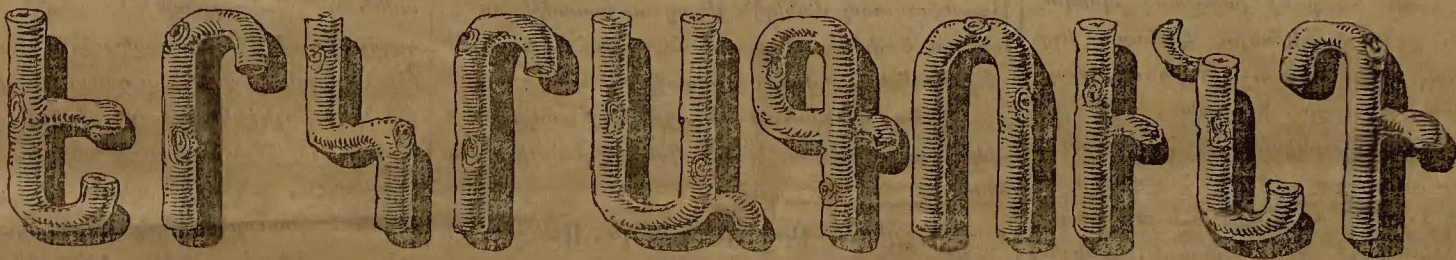

Registered at the General Post-Office for transmission abroad.

ԼՐԱԳԻՐ ՄԱՆՁԵՍՏԵՐԻ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏՆԱԿԱՆ, ԿՐԾՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ :

Հրատարակիչն է, Վարդապետ Վարդապետյան Եւ Վարդապետ Վարդապետյան :

— Նամակ, յօդուած, գիրք եւ պահանջ (պարտք եւ ծախս) — զանազան լուրեր Արարիկի Կարգի վ. Դասակարգի մասին, իրենց պայմանները :

M. le Chevalier K. Vardapete Shahnazariantz,
151, Rurnford Street, Manchester, (Angleterre.)

Տարեկան գինն հանդերձ ծախսի փոխարէն, — երբեք
Անգլիայ եւ Ֆրանսիայի արհեստագործական շուկայի, Ե 25 Է. Է.

- Այն րեզիլենտ լապ փոխարէն ծախսի անհատիկ
Էրայ Է :
- Վերջապահում 13 "
- Եւրոպական 7 "
- Մեծ Բրիտանիայի եւ Ֆրանսիայի Է 5
- Եւրոպայի 7
- Բաժանարար (երբեք) անհատիկ Էրայ Է — Կարգի վ. Է.

Ստորագրութեան տեղիքն են Կոստանտնուպոլիս Սարգիս Աղայ Մ. Հրատարակիչի սենեակին ի Ղալաթա . — Իզմիր Մարկոսեան Յակոբ Աղայի սենեակին . — Հոգեւ Յովնանէս Աղայ Քիւրքճեանովի սենեակին . — Սուրբ Երուսաղէմ Արժանապատիւ Եւսեփի Վարդապետի սենեակին . — Ազգերանդրիս (Եգիպտոս) Տէր Գասպարեան Ղազարոս Աղայի սենեակին . — Կալիթա Պ. Պետրոս Սարգսեանցի սենեակին . — Բաթնայի Պ. Մանուկ Որդանանեանի սենեակին . — Լոնդոն Աղայ Մարտտոնիի սենեակին . — Փարիս Աղայ Պօղոս Արմաճեանի սենեակին . — Մարսիլիա Աղայ Յարութիւն Սնորկեանեանի սենեակին : Առ այժմ ուղղութիւններն կրնան վերոյգրեւած սենեակաց մէկէն ստանալ մինչեւ որ յատուկ գործակալներ հաստատուին լալմանայ եւ ընթերցանակր բաղարներ :

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ԳԻՏՆԱԿԱՆ ԵՒ ԿՐԾՆԱԿԱՆ :

Տեղեկութիւն Գրադատականութեան — Կրօնական . — Աւետարան :

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Երբորայի ցամաք եւ ստերձ չարափտիւնն նա լարոյց մէջ առաջին տեղին ունի Յրամայի եւ Խաւիկոյ տէրութեանց մէջ Սեպտեմբերի 15ին եղած պայմանագրին, որ հաւատարի կամ անհաւատարի արդէն Խաւիկոյ բոլոր քաղաքացիները մեկնութեանց եւ հակամարտութեանց նիւթ եղերէ, որոյ վերայ տակաւին երկու տէրութեանց պաշտօնական եւ կէս պաշտօնական թերթերն լուծիւն կը որոհեն, եւ սակայն որոյ վերայ ազատ եւ անկախ թերթերն զոմութեամբ եւ քաջաբերութեամբ իրենց խրատութիւնն եւ գոհութիւնն կ'առնեն, որոյ կարգէն է անշուշտ եւ թիֆլիսեան Կոստանտնուպոլիսի Փարիսի :

Յիշեալ վաւեր կամ անվաւեր պայմանագրութեան համեմատ, Յրամայ ցամաք կառնու, երկու տարուան մէջ իր բոլոր զօրքն Հոռոմ քաղաքէն եւ Պապի արդ ունեցած բոլոր երկիրներէն հանել : Խաւիկոյ ցամաք կառնու ոչ եկեղեցական երկիրներու վերայ յարձակիլ, ոչ ալ որեւիցէ մէկու ներքէլ որ զանոնք բռնաբարէ . նաեւ ամենեւին արդէն չպիտի կրնայ յառաջ բերել որ Սրբազան Պապի կառավարութիւնն կամ իր հարաւաններէն կամ դուրսի երկիրներէն կարենայ բաւական զինուոր ժողովել, բայց այնչափ միայն որ Խաւիկոյ վտանգաւոր չլլայ, իր երկրի ներքին ապահովութիւնն անվտանգ պահպանելու համար : Վերջապէս Խաւիկոյ ցամաք կառնու բանախօսութիւն ընել ուղղակի պապական կառավարութեան հետ անոր պարտույ մեծ մասն իր վերայ տուելու դիտարկութեամբ, այսինքն համեմատութեամբ թուոյ բնակչացն Հոռոմ տէրութեան, զորս քանի մի տարի առաջ գրաւեց :

Յիշեալ քաղաքներէն ուսման մէկ այլ յօդուած եւ կ'առնենք, ըստ որոյ, որպէս թէ Յրամայ երաշխաւոր կըլլայ չենքել Ավստրիոյ կամ այլ որեւիցէ պետութեան միջամտիւ ըլլալ Խաւիկոյ գործոց մէջ, եւ ի ստիպել հարկին, օգնել գինու Վիկտոր Էմմանուէլին, որ եւ այս նպատակաւ Խորհուրդ տուած ըլլայ իր զանապէսն աշխարհեան մայրաքաղաքն Տիւրինին Յրամայ փոխադրել : Խաւիկոյ անուն քաղաքն կ'առնելու թէ Վիկտոր Էմմանուէլ անոն 18ին ստորագրեց Փարիսի մանկ ի ժողով հրաւիրելու հրովարտաւն որպէս զի անոր հաղորդէ 15 Սեպտեմբերի իստին . մի եւ նոյն

քաղաքի թիֆլիսեան կ'արէ թէ ժողովման օրն Հոգեւ տեմբերի 4ն որոշուեր է : Այնուհետեւ հին Փառլամանտն պիտի լուծուի եւ նորի ընտրութիւնն նոր հրովարտաւն ծանուցուի :

Այս նորարար, որոյ համանշամայն յօդուածոյ վերայ տակաւին երկրացութիւններ կան, եւ որոյ զիարդ ըլլալն ոչ անուղան պիտի դիտուի, արդէն եկեղեցական կամ պապական կուսակցութիւնն տխրութեամբ եւ ստիպմով լեցուց, ինչպէս նաեւ ազատաւորներն կամ դերպասարկաններն անպատմելի ուրախութեամբ :

Մեարտ, 15ի պայմանագրին, թէ եւ ամենայն մասամբ վաւերական ըլլայ տակաւին Հոռոմայ խնդիրն չլուծեր . այլ մեծ եւ նոր բայլ է անոր լուծուելուն : Ասով Նապոլէոն Պ. 15 տարի պապական կամակոր եւ բռնաւոր վարչութիւնն իր զրօշակով եւ զէնքով պաշտպանելէն յետոյ, իր պատասխանատուութիւնն ազատ կ'իջարկանէ . եւ Պապի ընտրութեանն եւ կամայն կ'օգէ իր ապրանքն Հոգալ : Արդարեւ, ինչ պիտի, ինչ անխիղճ, ինչ հրէշաւոր, ինչ անօթայի եւ ամենայն դատաւարարութեան արժանի գործ կրնայ ըլլալ քան թէ խեղճ եւ աղքատիկ հրէայ մանկանց յախճատութիւնն, որ պարբերաբար Հոռոմայ մէջ կ'գործուի, ոճիր հակառակ Աւետարանի, հակառակ բնութեան եւ ամենայն բարոյականի, որով պապական պետութիւնն, չընեմ միայն իր կարծեցեալ անխաղութիւնն, այլ նաեւ իր պարզ

աշխարհական վարչութիւնն, իր քաղաքական ողջմտութիւնն ամեն բարեմիտ հռոմէականաց առջև կնուատացնէ եւ զղուելի կընէ: Ի՞նչ կընէ Հռոմայ համալսարհական եւ Վիեննայի փաթեթայից պանծացեալ 150-200,000,000 անդամացմէ կազմուած եկեղեցին, երբ տարին կամ 2 տարին մէկ անգամ մէկ հրէայ մանուկ գողնայ իր այրի մօրմէն, սողոյժ եւ, բռնի յախշտակէ պապա-կան կրօնքին մէջ անուցանելու համար, երբ անդին, օրինակի համար, իր աչաց, իր ականձաց, իր քիթին տակ, Նապօլի, Յօրանա, Լիւուրնօ եւն, եւն, եւն, բուն պապականներ, հազարամեայ պապականներ, 5 հազարով, 10 հազարով, 20 հազարով մէկէն բողոքական կըլլան եւ բողոքական նացեալ փաթեթականներն Մանչեստրի, Սնդիոյ եւ Սմերիկայի բողոքականաց ժողովարաններն քարոզելով օգնութիւն եւ ձեռնտուութիւն կ'այցեն իրենց արդի հօտն քառասուտկելու խոստմամբ: Արդարեւ, եթէ մանկագողութիւնն անպաշտպան ըլլար՝ Չէրքեզներն եւ Լէզկներն Արխանգելի եւ Պետաուի դասատու նստելու էին, եւ Հռոմայ Տօնացոյցի ճակատն զրոյմուելու արժանի: Այս քիարծէ սակայն որ ամիս մեր կարծիքն է միայն: Այլ որ Սմարտիոյ (Հռոմէական) կայսերութեան բարեբաղնութեան եւ դրաղատութեան խոստութիւններն գիտէ՝ թող կարգաւ Վիեննա հրատարակեալ Նոր ազատ մեքենա կաւ շրագիր անուանեալ թերթի խորհրդածութիւնն, որ թէ եւ խիստ բարեկամ հաստատեալ կարգաց, թէ եւ անկեղծ հռոմէական եւ պաշտպան կրօնից, այսու ամենայնիւ չարոյզար կըլլաւապարտէ Արքիանտուն հրէայ մանկան նոր յախշտակութիւնն Հռոմայ մէջ նոր օրերս, զոր ոչ Յրանապի եւ ոչ այլ տէրութեանց զեպականաց ցյուցած ջանքն չ'իրցան գտնել եւ իր ծնողին դարձունել:

— Պետերբուրգի Լրագիրն Սեպտ. 20 թուի կայսեր առ կոմս Բերգ ուղղեալ մէկ հրովարտակն հանդերձ 5 վճռով կ'հրատարակէ, որովք Լեհաց կրթութեան մասին Ռուսիոյ տէրութիւնն կարեւոր գիշումներ կ'ընէ, ըստ որոյ Վարչաւի մէջ մէկ Համալսարան եւ այլ բազմաթիւ բարձրագոյն, միջին եւ պատրաստական ուսումնարաններ կ'հաստատուին, միւս աղջկանց համար: Լեհացիք իրենց լեզուն պիտի ուսանին, ուրիշ աղջկաց համար այլ եւ այլ մասնաւոր դպրոցներ կ'ընացունին, ամէն մեկն իր լեզուն ուսանելու համար: Վեցերորդ վճիռն սրտածական Օրինաց Պարբն կարեւորանէ, եւ մարմնական պատիւներն կ'ընէ:

— Հռոմէն Սեպտ. 17ին գրած նամակներն Սրբազան Պապի Լեհաց եպիսկոպոսներուն ուղղած մէկ նոր շրջաբերականի հրատարակութիւնն կ'ծանուցանեն: Պիոս Թ. Ռուսաց հաղածանքն նկարագրելով կ'ըստի որ նոր մէկ յանգուղն յուզուած պատճառ եղաւ անոնց: Կապառիթի անոնց կարգեալ իշխանութեանց հնազանդել, կապառիթի Ռուսաց կառավարութեան չար վարմունքն առ կոմսիսիս, զրաւունքն, տաւազորութիւններն եւ Վարչաւի ստանդորդի արտօն: Կազմէ կրեթին եւ ժողովրդեան՝ չհնազանդիլ խղճի եւ Սատուծոյ օրինաց դէմ եղած տնօրէնութեանց, եւ հաղածիչներուն՝ աստուածային արգարութեամբ կապառիթ:

Յայտնիք որ Պապի եւ Ռուսիոյ մէջ ամեն յարաբերութիւն դարձած է՝ ուստի այս շրջաբերականն այլոց պէս արտաքին գործոց նախարարի

զիւանին մէջ անհաղթի սահմանու նախանշանաւ կուած է:

— Սարկիոյ արքունիքն փոխուեցաւ եւ նորն՝ Պ. Նարկիսեղի նախագահութեան տակ կազմուեցաւ: Կըսուի թէ նոր նախագահն առաջարկէ պիտի Կորտէսին Սարկիոյ զօրքն՝ Սանտո-Պօմին գոյէն հանել որ, ինչպէս յայտնի է, կամաւ Սարկիոյ տակ մտնելէն յետոյ ապստամբեցաւ եւ անհուն ծախսոյ եւ կորստեան սրտաճառ եղաւ իր անխոհեմ եւ վաղմուշկութեամբ:

— Լոնդոնի Գրեչամ փողոցին մէջ ստակալի մէկ հրէիզ պատահեցաւ եւ 12 միլիոն ֆրանգի վնաս տուաւ:

— Միւլքեր Պ. Բրազիլի սպանողն, Սմերիկայէն Լոնդոն բերուեցաւ եւ առաջին փութիւն ամսոյ 19ին եղաւ, որուն ներկայ էր Իշխան Հիւմբոլտ իտալիոյ:

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

[Տե՛ս թիւ 20-28]

« Ժողովի մօտ թուր հետեւեալ առտուն, կէս օրէն 4 ժամ առաջ, Տէր կառավարիչն, որուն յանձնուած է ներքին վերակայութիւնն եւ պահպան կարգը, կ'սկսի Հեղինակաց սահակի ընկերակցութեամբ գտնականներն բանալ, իսկ Նորին Գերազանցութիւն, մարաշաղտն, իր հետեւակներէն երեք սպայ հետն առնելով՝ արտաքին փեղկերն (ըստամօր կամ դրան) կ'ընայ: Գտնականներն բոլոր կիման մինչեւ կէսօրէն երեք րոպդոյ անցած, եւ վերստին կ'ընային 21 եւ կէս ժամուն ըստ Խաւալացոյց, այսինքն գիշերէն 2½ ժամ առաջ, որք կ'ընային վերջապէս Այլ Մարիայէն կէս ժամ առաջ: Այսու ամենայնիւ, կարգիւնաւորութեան գտնականներն այլոցմէ կէս ժամ ուշ կ'ընային: »

Մատու Մտեկն

« Մի եւ նոյն օրն եւ մի եւ նոյն ժամուն (ստաւօ տեան 8 ժամուն) արարողագրութեան մէկն նրբաւ փողոցներէն (corridoi) կանցի զանգակիկ զարնելով կարգիւնաւորուն խմաց տալու համար, որ ընտրութեան մատուուն երթալու պատրաստուին: Մի եւ նոյն գեկուցումն երկու անգամ եւ կ'ընեն: Ի, ամէն նուաղին կէս ժամ միջոց տալով, եւ վերջին անգամին գեկուցումն բարձր ձայնով այս բառերս կ'արտասանէ « In capellam Domini - ի վիպարան Տեան: Այն ատեն բոլոր կարգիւնաւորն Պօլի-նի մատուուն կերթան հետեւին աննելով երկու ժողով մտնող սպասուոր: Անոնց հաւրուելէն յետոյ ժողովի փակման արձանագիրն կ'արգաւցուի. ապա ծերագոյն կարգիւնաւոր պատարագ կ'աւանդանէ եւ ընտրութեան մի առ մի անոր ձեռքէն հաղորդութիւն կ'առնուն: Պատարագէն յետոյ կարգիւնաւորն խուցերին կ'ընան որ նախաձայն ընեն: Այս գործն աւարտելէն յետոյ նորէն մատուուն կ'ընան ընտրութիւն ընելու: »

Ընտրութեան արարական

« Այսպիսի մէջ Պապի իշխանութեան անելի տնտեսար իշխանութիւն չ'կայ: Անոր հօգի որ կ'ա-

րողութեան վերայ միայն չ'ենք խօսիր, որ մինչեւ անխաղութիւնն վեր կ'ելլէ, մեր անոր աշխարհա-կան իշխանութեան մասին կ'իտալիս, որ անոր պէս չ'ախաղանց է. հարատակաց կեանքն եւ ստացուածքն անոր ձեռքն է. եւ տերութեան ճոխութիւնն ուղածին պէս կ'ընէ: Ան կ'ընէ, կ'ընարն, նէ՛, կ'ամ կ'ընչացնէ ամեն դատ, ամեն վճիռ, ամեն պայմանագրութիւն, ամեն կտակ: Ան կ'աղաւածատէրէն՝ իր կալուածոց մատակարարութիւնն կ'սկսէ, հօրմէ՛ իր դաւակայ խնամակալութիւնն եւ ինչեւիցէ պարտք՝ անվախձանաբար կուշացնէ (այսինքն երբ ուղէ՛ այն ատեն կ'ընարէ). վերջապէս, ան, իր անձին մէջ կ'ընանդակէ ամեն երկնաւոր եւ երկրաւոր կարողութիւններ, ան, անձամբ անձին կ'ընդանի օրէնք է: Բայց եւ այնպէս, նուիրական, անբռնարարելի եւ չ'ախաղանց կարողութեան հիմն ընտրութիւնն է, այսինքն ընկերհաշտական սեպուհ հիմնական սկզբունքն: »

« Հին ատեններն Պապ ընտրելու անթիւ եղաւ նախնեք կային: Պապիկնի պատմագիրն 18 այլ եւ այլ եղանակներ կ'ընէ, որք պապութեան հաստատուելէն իսկ մինչեւ իր գրեւոր ատենն, այսինքն 1557 թիւն, ի գործ կ'ածուէին: Յեղուխ Պետտեմբերգն Պապիկնի գրեթէ համաձայն է, ըստ որում 17 եղանակ կ'ընչատակէ, այլ գիտնական Մարիլլան դանոնք 6 ի կ'ընէ: Մեր օրով երեք միայն եղանակ կայ Աստուծոյ ընտրեալն ընտրելու համար, որովհետեւ ընդունուած է թէ ժողովն Պապ կ'ընէ միւս Աստուծոյ ընտրուածն: Այս պէս է նուիրական ընտրիչներու անխօսիս վճիռն: »

« Պապ ընտրելու առաջին եղանակն այն է, որ կ'ընեն ի ձեռն կայսրէն (էլ-ուրա) կամ ի ձեռն պաշտաման: Կարօնիոյ մէկն ոտքի կ'ելլէ, իր ընտրութիւնն բարձր ձայնով կ'ընանուցանէ, եւ կ'հրաւիրէ իր համալս ընկերներն որ իրեն հետեւին եւ սեղանի պատուանդանին մօտ երթան պաշտոն մատուցանելու համար: Եթէ ընտրիչներու երկու երրորդ մասն իրեն հանկուցանէ ընտրութիւնն կ'ընեն եւ կ'ընտրուի: Այս շուտափոյթ միջոցս շատ անգամ յաջողէր է. ըստ որում կարծուած է թէ նա որ այսպէս համարձակաբար կ'սկսի՝ առաջունէ սպառնալ է, որ պիտի յաջողի: Այս քահանայներ հակառակել յարտապէս այն ընտրութեանն, զոր հաւատարմ կ'ընէ, եւ այսպէս եղած ընտրութիւնն գրեթէ միւս միաձայն է, Երկրորդ եղանակն կ'ըստի ի ձեռն իրաւապարտութեան եւ իզոր կ'ածուի կարգիւնաւոր երկար անմիտանութեանն յետոյ, երբ շատ անգամ բուէ տալէն յետոյ տեսնուի թէ անոնք բնաւ չ'պիտի համաձայնին: Այսիկ կ'ընայ ընտրութեան կարողութիւնն բռնի մի կարգիւնաւորութեան յանձնելով, որք իրենց փոխադրութեանն արժանի են եւ որոյ խոհանարութիւնն եւ լրջմտութիւնն ապէկ ընտրութեան ամեն տեսակ երաշխաւորութիւններ կ'ընծայեն: Բայց եւ այնպէս, պատահեցաւ երբեմն որ երեսփոխաններն այն իրաւունքն իրենց չ'ազուն վտրեցին: Իսկ 1316 թուի ժողովին մէջ, իւզի կարգիւնաւոր, որ Կազոր ծնած էր, երեսփոխան կարգուեալ ինքն զինքն Պապ քարոզեց ըսելով. « Ես եմ Պապ: » եւ թագ առաւ Յովհաննէս Ի. անունով: Այն ատեն ի վեր կարողութիւնն մէկին տալուն տեղ, գոնէ երեք կարգիւնաւոր կ'ընեն: Այս տեսակ ընտրութեան ատեն կ'ընար-

ուրն երբեմն, ինչպէս որ աճուրդի (մէղաթ) ատեն
կրկարուին մէկ մամ կիւտեն, և անոր տեսքով
թեան ատեն, հարկէ որ երեսօթականներն միա-
բանին: Արաւն մարեւուն պէս, եթէ ընտրու-
թիւնն տակաւին չէ կըլեր, (երեսօթականութեան)
կարողութիւններն ալ առժամանակեայ բոցին
հետ կըգաղթին: »

«Արեւապէս, երբորդ և ամենէն յաճախ զործ-
ուած եղանակն է գաղտնի և անհատական քուէ-
արկութիւնն: Ընտրութեան քուէն օրն երկու
անգամ կնոյտգուի առանց ընդմիջելու կիրակի
կամ տօնից օրերն, կենաց երկու կարևոր գործերն
կատարելէն յետոյ, այսինքն նախաճաշէն և ընթ-
րիքէն զինի: »

Արդիւնն իրաւունք (Veto).

Մեր խօսելու եմք բացառութեան իրաւանց
վերայ, զոր Յրանալի, Ավարիոյ և Սպանիոյ
երեք արքայնքն (այլ ոչ Փորտուգալիս, ինչպէս
սանք ըսին) կրկարեն: Այս իրաւունքս, որ ան-
պատշաճաբար արգելան իրաւունք կըսուի, ժա-
ղովներու օրինաց և ոչ մէկին մէջ յիշուածէ, և հա-
սարակօրէն կարծածէն շատ նուազ բացարձակէ:
Դովէս իր շինած Պապերու պատմութեան մէջ
կրկնէ թէ այս արտօնութիւն 1059 թուին Լաւ-
րանի Սուրբ Յովնանէս եկեղեցին եղած ժողովին
մէջ ծնաւ. այլ կհաստատէ թէ պապն ընտրութեան
մասին ամենեւին իրաւունք չտուաւ կայսեր, որու
(ընտրութեանն) աշխարհական մէկ իշխան չէր
կրնար բնաւ մասնակից ըլլալ: Երկուրդ Գ. ընտ-
րութեան հաստատութիւնն միայն անոր տուաւ,
այս ալ Հռոմի կղերի անուամբ և խնդրելով
միայն, որ միայն կարող էր Պապ ընտրել: Այս
իրաւունքս այն տուչութեան (Investiture) արտո-
նութեան յիշատակն էր, զոր Յունաց կայսրերն
կրկարէին, որք ամեն ընտրութեան ատեն, կաթ-
հանջէին որ (Պապերն) Հռովմէնի եպարքոսին
գրաստական մէկ հարկ վճարեն: Բայց երբ Հենրի
Բ. Գերմանիոյ կայսրն, 1102ին, պապն կայսրէն
անկախ և կայսրն պապէն կախած հռչակեց
տուչութեան իրաւունքն վերցուեցաւ, և եկեղեցին
ամեն հարկէ ազատուեցաւ: »

«Երեք կաթողիկ տէրութիւններու ունեցած ար-
տնութիւնն, այսօր ևս տեսիլ Սուրբ Աթոռի
զիջումից բան թէ իրաւունք. և իրօր ալ, շատ
Պապեր ընտրուեցան և բարոգութեան հակառակ
բացառութեան: Մէկ իրողութիւն միայն յիշեմք:
Մարկել Բ. Պապի մեռնելէն յետոյ, 1555 թուի
ժողովին մէջ, Քառ Բէնտ կայսեր, Սպանիոյ եւ
Եսպոյի արքայի դեսպան Մենզուզայ յայտնեց
Եսպոյի Կարաֆիա կարգինալին թէ թող
միտքէն չանցունէ ամենեւին պապութեան հա-
նել, վասնզի իր տէրն հակառակ է անոր ընտրու-
թեանն: Կարգինալն խրոխտալով պատասխանեց
այս ազգարարութեան ըսելով. եթէ Աստուած
իմ Պապ ըլլալն կամի կայսրն չընտրէ խափանել.
այն ատեն, ընդհակառակն, ես տեսիլ գոհ արիտի
ըլլամ վասնզի այն տախճանի մասին Աստուծոյ
միայն պարտական կիմամ, ութ օր յետոյ Էս-
պաֆիա կարգինալն միարան հաւանութեամբ
ընտրուեցաւ և անունն Պողոս Գ. փոխելով պապ-
ուեցաւ: »

«Կաթողիկ թագաւորներէն մէկն կրնայ լալ-
մաղխի եղանակաւ բացառութիւնն ծանուցանել:

այլ տեսիլ պատշաճաբար և սովորական եղանա-
կըն է այն, որ այն կարգինալն, որուն յանձնուածէ
(այն բանն) թողով կամ բանիւ հաղորդէ զայն
երկազոյն կարգինալն, որ և իր ձեռագիր տոմ-
սակով իր ամեն մէկ ընկերներուն տեղեկութիւն
կտայ: Այս տեղեկութիւնս պէտք է որ, բուէ-
արկութենէ առաջ տրուի միշտ, և հետեւաբար,
քուէներու համբերէն առաջ. մէկ այլևս բոլորովին
նոր օրինակ յիշեմք: 1823 թուի ժողովին Յարի և
Ալեքմանտ Տօններրի կարգինալներն Սակրէ Կու-
լեգին խնայուցին թէ Յրանաւ չուզեր որ Պեղա
Գենգայի կարգինալն Պապ ընտրուի. բայց շատ
անապահ էր. արդէն սկսեցին (քուէից) ցուցադ-
ներն կարգալ, որ և շարունակուեցաւ, և չուզուա-
ծի անունն սահորէն ելլելով անիկա Պապ
բարոգութեաւ Լեոն Ժ. անունով. . . »

Քուէարկութիւններ.

Քուէ ձգելէն յառաջ երեք կարգինալներու
անուններու վերայ վիճակ կ'զգեն, որք բնիչ պիտի
ըլլան, նոյնպէս երեք այլ անձերու վերայ, որք
կարգինալ-հիւանդատես կրուին, որոց յանձ-
նուածէ խուցերն երթալ և իրենց հիւանդ պաշտո-
նակցներու քուէից ցուցադներն հաւել: Ասոր
համար մէկ պարի մէջ կ'ընցնեն գնդակներ, որոց
վերայ ընտրողներու անուններն գրուած են:
Առջի եղած 3 անուններն կարգինալ-ընիչ կ'ըլլան,
ետքի երեք եղածն՝ կարգինալ-հիւանդատես: »

«Ամեն կարգինալ կ'զգէ գաղտնապէս իր առջի ե-
ղած սեղանին վերայ այն ընտրելակցի անունն,
որուն կուզէ իր քուէն տալ: Եթէ իր մերձակունե-
րու տեսնելէն կ'փախանայ՝ կրնայ երթալ և գրել իր
քուէն մատարան մէջ տեղն գրուած 6 սեղանիկնե-
րէն մէկուն վերայ: Ամեն ընտրիչ իր քուէն կ'ըլլաւ
ծուլեալ տառերով գրել կամ այլ եղանակաւ, որ-
պէս իր գիրն չճանչցուի, ապա իր քուէն զմի
վերայ կ'ոխուած և կ'սիրով կ'ընքէ, զորս մեծ խա-
մօք ծածուկ կ'զգէ, և որք մասնաւոր քանդակ-
ներ կ'կրեն, այսինքն ծաղիկ, կենդանի կամ այլ
նշան: Կարգինալներն, մի առ մի բնին կ'ըլլեն ունե-
լով յայտնապէս բոցի և ցուցամատին մէջ, իր
կնքուած քուէն. . . »

Պիտի շարունակութիւն:

ՅԻՄԵՆՏԵՐԱՆ:

ԴՐԱՄ, ԿՏԱԽԵՂԷՆ և ԲԱՄԲԱԿ, Լոնդոն, Մանչեսթըր
և Լիվըրպուլ. 27 Սեպտեմբեր:

Աղկոյ բանի այս շարժումն հաշիւն յաճող է մտադեպ
զրաւք 265,506 Լ. Ս. և պահեստի գումարք 343,866 Լ. Ս.
աւելցեր են, ուստի քիչ ժամանակէ յաջու զնոյն աճանալն յուսալով
կտուրի շուկանալ զիւրին էր և աղէկ թուղթերն 8 1/2 օ/օ սովորա-
պէս կ'ընտրուէին: Օտար երկիրներէ գրամագլուխք հոս հասնելու
սկսան և անոնց գործածութեանը համար վեց ամիս պայմանաժա-
մանակով փոխանակաւորներ կ'ընտրուին 8 1/2 օ/օ շահով: Գրամի
շուկան վրայ աւելի զիւրութիւն կ'ըլլար թէ որ օր անանկու-
թեանց թիւն յաւելար որոնց ամենէն կարեւորն է խոր բանքի ընկերու-
թեան դադարումն ցուալի պարտաւանքով այս շարժում տեղի ունե-
լալով առևտուրի ամէն ճիւղերուն համար ընդհանուր անհանգս-
թեան պատճառ եղաւ: Աթոր Էքսչէնջի արժողութեանց մէջ կա-
ռավարութեանց պարտոց վրայ կ'ընդ փոփոխութիւններն փոքր
են: Աղկոյ քանակն ասկա ինչ զօրաւոր էր և ծախելու այնչափ
աճապարանք չէր ցուցներ: Ուրիշ տեղութեանց թուղթերու
վրայ ալ տկարութիւն չնկատուի և Տաճկաստանի արժողութիւն
ներն աւելի են մանաւանդ քանսօրիցն: Երկաթուղի և բանքի

բաժնիներն տկար են, առաջինն առևտուրի նուազութեան և երկ-
րորդն վաճառականութեան անանկութեան պատճառաւ:

Հետաքրքով վերջին զիններն այսպէս են: Աղկոյ 3 օ/օ 8 1/2:
Յրանաւ 3 օ/օ 65.95: Տաճկաստան 6 օ/օ (1858) 63: Կիտոյի
ղ. 4 50 1/2: Եղիպտոս 7 օ/օ 96: Հնդկաստան 5 օ/օ 104: Կոն-
ժեղերէ բաժ. ֆոխ 7 օ/օ 74: Միսուրի նախագլ. 6 օ/օ 5.20
(1882) 44: Լա. օթթման բանք 16 1/2: Կոնստանտնուլ բանք 19:

Լիվըրպուլի բաժնակի շուկան անցաճող վիճակն կըստնանի:
Շարժում առաջի օրերն գործք ընելու առիթ յօժարու թիւն կայ-
նէին և քանի մը տեսակներու զիններն անգամ զօրացան, բայց չու-
կան աւարտեց տկար անհաստատ և ընդհանրապէս առուել ևս
վար զիններով:

Ամերիկայի տեսակներն բաւական կ'ընտրուին մասնաւոր օտար
երկիրներու համար բայց զիններն անցեալ շաբթուին ի վեր լիւր
1 1/4 իջան: Մի այլանդի խնդիրն խիստ նուազ է և ստորին տեսակ-
ներու զիններն երկու շաբթիք ի վեր 1 1/4-էն մինչև 2 1/4 իջան:

Երկրորդի բաժնակի ծախելու խիստ կ'աճապարեն լիւրջին
1 1/2-էն մինչև 3 1/4 զոհելով և ստորին տեսակներն աւելի վար
զիններով: Իգմիլի բաժնակի ընդհանրապէս լիւրջին 3 1/4 իջաւ:
Պաղատի տեսակներն էլ ընտրուին բայց ըստ տեսակին զիններն 1 1/2-էն
մինչև 2 1/4 իջաւ: Մի կ'ըստանան բաժնակի խնդիրն շաբթուս
առաջին օրերն լիւր էր և Պենսիլի ու Միսսիսի տեսակներն 1 1/4-էն
մինչև 1 1/4 բարձրացան. բայց վերջի օրերս ընդհանուր տկարու-
թեան մասնակից եղան և զիններն աւարտեցին անցեալ շաբթուին
1 1/4 իջալով վար: Զինատանի տեսակներն ալ Հնդկաստանի
նման զօրացան բայց վերջը զիններուն լիւրջին 1 1/4 կ'ընտրուին:

Շարժում վաճառութեան 37,020 բալ որուն 5,440ն տուրևալի,
15,480ն օտար երկիրներու և մնացեալ 16,100ն ներքին ապրուման
համար է: Համբարն կայ 391,180 բալ ան եւալ տարուան այս
ժամանակի 201,050 բալ համբարն դէմ: Մանչեսթրի շուկայ
հանգարտութիւնը բոլոր շաբթուս շարունակեց և մասնաւոր ու
կտաւեղէնի զիններն վերստին ընդհանրապէս իջան: Գին որդէն
խիստ դժուար է, երբ գործողութիւնը այսչափ տակաւնիւն են և
միայնգամայն անհաստատ, շուկան ճնշումն շարունակելով հոմ-
բարն ապրանք ունեցողներուն վաճառելու աճապարելով: Լի-
վըրպուլի շուկան վիճակէն շարժեալ: Ամերիկայի վերջին
լուրերն խաղաղութիւնն հաստատուելուն ամպալոյտ տալով կ'արեւի
է թէ զիններն իջնուն կ'ապարեցնեն թէ որ գրամի շուկան այսչափ
բարձր և վաճառականական անանկութեանց երկիրը չըլլալին:

Յուշակ զնոց և առևտրական տեղեկութիւնք հայրժայեալ
Պարոնայի Ջորժ Ֆրէզըր Որդի և Ընկերաց George Fraser,
Son, and Co.) յանձնարարական վաճառականք ի Մանչեսթըր:

Բաժնակի զիններու տարբերութիւնն			
զին 1864 ամի		զին 1863 ամի	
26 Յոստոս		Նոյն տունն	
փեննի.		փեննի.	
Ամերիկայի Մի Ալանդ	50 / 54	35 / 50	
Եղիպտոս	30 1/2 / 32	20 / 22 1/2	
Զինաւորացի և Յունաց	23 1/2 / 24 1/2	16 / 19	
Սուրաթի Գիննեղ Գարլաբի	25 / 26	19 / 20	
Մաղաթի Տիննիլի	22 / 23	16 / 17 1/2	
Բանկալայի	17 1/2 / 17 1/2	12 1/2 / 13 1/2	
Զինաց և Յալոնի	19 1/2 / 20 1/2	14 1/2 / 14 1/2	

ԿՏԱԽԵՂԷՆ ԶԵՌԱԳՈՐԾ ԿԱՄ ՄԱՆԻՖԱՏՈՒՐԱ
ՄԱՆՉԵՍԵՐ

Անթաի Մադափոլլան—Grey Madapollams.

Լայն.	Հարկանք լին.	Ճակատ. լին.	Երկար. լին.	Երկար. լին.	Երկար. լին.	Երկար. լին.
31	13 X 8	2 8	24	5 / 9	6 / 0	
32	14 X 10	3 0	"	6 / 9	7 / 3	
"	14 X 13	3 2	"	7 / 0	7 / 6	
"	16 X 15	3 8	"	8 / 9	9 / 3	

Անթաի Բաժնակի կտու — Grey Printers.

36	14 X 13	6 8	58	16 / 0	16 / 6	
34	16 X 16	8 8	50	20 / 0	22 / 0	
"	17 X 17	9 4 6	"	24 / 0	25 / 0	
36	16 X 16	9 6	"	23 / 0	24 / 4	
"	17 X 17	10 0	"	25 / 6	26 / 6	
"	17 X 19	10 8	"	27 / 6	29 / 6	
"	19 X 19	11 0	"	30 / 0	31 / 6	

